

Христина БАЗЮК

аспірант

відділу історії середніх віків

Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7625-4985>

e-mail: khrystynabaziuk@gmail.com

ШОТЛАНДЦІ В РУСЬКОМУ ВОЄВОДСТВІ: АНАЛІЗ БРИТАНСЬКОЇ ІСТОРІОГРАФІЇ

Проаналізовано роботи британських істориків, які вивчали еміграцію шотландців на територію Руського воєводства у XIV–XVII ст. як один із напрямів їхнього переселення на землі Речі Посполитої. Зазначено, що ці процеси найбільше цікавили британських та польських науковців, однак доцільно буде розглянути їх окремо, оскільки досить тривалий час дослідження у цих країнах практично не перетиналися.

Визначено, що можна виділити кілька етапів у розвитку британської історіографії цієї проблеми. Зазначено, що на масовість шотландської еміграції історики Великої Британії почали звертати увагу ще в кінці XIX ст. Тому перший етап датовано 1889–1939 рр. (від випуску першої наукової праці з цієї теми і до початку Другої світової війни), коли основним напрямом досліджень був опис шотландської і польської джерельних баз.

Другий етап визначено періодом після початку війни, коли частина польських науковців емігрувала на територію Великої Британії і там продовжила дослідження (тривав до кінця 1990-х років). Констатовано, що основною тенденцією тоді був випуск монографій, присвячених шотландській торгівлі й еміграції. З'ясовано, що аж до початку XXI ст. території Руського воєводства не були окремою темою робіт британських науковців. Тому третій етап виділено періодом від початку 2000-х років і дотепер, коли починають з'являтися перші праці, які вказують на брак наукових робіт, що вивчають міграцію шотландців у Руське воєводство, як у британських, так і в польських дослідників.

Підсумовано, що у британській історіографії переселення шотландців на територію Руського воєводства досліджене надзвичайно фрагментовано – лише в контексті більшої еміграції на землі Речі Посполитої. Спостережено, що кількість робіт на цю тему зростає у два останні десятиліття, однак потребує набагато ґрунтовнішого вивчення.

Ключові слова: шотландська еміграція, Руське воєводство, історіографія, Річ Посполита, Велика Британія.

Дослідження шотландської еміграції – процес надзвичайно комплексний і багатогранний. Починаючи від середніх віків, представники цього народу масово переселялися на території континентальної Європи, Скандинавії, а згодом – Америки й Австралії. Причин для цього було чимало, однак визначу лише основні: політичну, соціальну, економічну та релігійну. Річ Посполита стала одним із головних

напрямів переселення шотландців у період XIV–XVII ст.¹. Руське воєводство з розвиненою торгівлею прекрасно відповідало їхнім потребам, оскільки значна частина новоприбулих були купцями та дрібними комерсантами. Мета статті – проаналізувати рівень дослідження питання еміграції шотландців на територію Руського воєводства у британській історіографії.

Вивчати переселення шотландців на землі Речі Посполитої почали в кінці XIX ст. У той час це – поодинокі статті, що не були системними працями, а радше раптовим зацікавленням науковців, які натрапляли на нову, ще не досліджену тему. Перша британська розвідка, що стосується міграції шотландців на територію Речі Посполитої, – «Шотландці в Польщі»². Оpubлікована вона в журналі «Northern notes & queries»* 1889 р., що «призначався для археологів у Шотландії та північних графствах Англії»³, однак, окрім власне археологічних, публікував також джерелознавчі й історичні дослідження. Точне авторство невідоме – стаття підписана псевдонімом Померано-Англус (Pomerano-Anglus)**. У ній представлено короткий зміст документів, так чи так дотичних до шотландських переселенців у Речі Посполитій (із частковим цитуванням оригіналу). Наприклад, автор подає вписку з Актів Генеральних зборів Шотландії за 1682 р. У ній – написаний 1647 р. лист із м. Единбург «до шотландських купців та інших людей із нашої країни, які розсіялися в Польщі»⁴ із закликом бути вірним принципам Кірка*** й зробити це послання доступним для прочитання якомога більшої аудиторії.

Також згадано Книгу хрещень за 1601 р. із м. Південного Лейта і «Списки про народження» з м. Абердин, де вказано чимало імен шотландців, які займалися торгівлею на території Речі Посполитої у середині XVII ст. Форма опису лаконічна: дата народження емігранта, ім'я, місце проживання за кордоном і відомості про батьків. Переважно немає точної інформації, в якому місті оселялися переселенці, натомість використано формулювання «*the kingdom of Poll*»⁵ (варто зауважити, що в документах часто слово «*Polish*» написано як «*poilis*»⁶). Такі записи велися до 1705 р.

Ця невелика стаття – перша англійська спроба звернути увагу на той факт, що чимало шотландців у XVII ст. обирали для еміграції Річ Посполиту. У ній відсутні чіткі хронологічні межі, відповіді на запитання, чому це відбувалося і в яких масштабах?⁷ Однак уже можна висувати, що більшість із названих людей були торговцями та походили з м. Абердин.

¹ Biegańska A. The Learned Scots in Poland (From the Mid-Sixteenth to the Close of the Eighteenth Century). *Canadian Slavonic Papers/Revue Canadienne des Slavistes*. Oxfordshire, 2001. Vol. 43. № 1. P. 1.

² Pomerano-Anglus. Scots in Poland. *Northern notes & queries*. 1889. Vol. 4. Nr 14. P. 86–88.

* У 1903–2016 pp. виходив під назвою «The Scottish Historical Review».

³ Hallen C. A. W. Introduction. *Northern notes & queries*. 1886. Vol. 1 and 2. P. 1.

** Бачимо поєднання двох територій – Англії та Померанії, що може вказувати як на походження автора, так і бути територіальною вказівкою на тему статті.

⁴ Pomerano-Anglus. Scots in Poland. P. 86.

*** Кірк – назва Пресвітеріанської Церкви Шотландії.

⁵ Pomerano-Anglus. Scots in Poland. P. 87.

⁶ Ibid. P. 86.

⁷ Відповідь на це питання вже шукали польські дослідники у таких працях: Wejnert A. Prawa i swobody Szkotów w Polsce do końca XVIII wieku. *Gazeta Polska*. 1877. Nr 21. P. 20–30; Tomkowicz S. Przyczynek do historyi Szkotów w Krakowie i w Polsce. *Rocznik Krakowski*. Krakow, 1899. T. 2. P. 151–174.

З початком ХХ ст. британські історики розпочали дослідження, основна мета яких – «зібрати та видавати документи, що стосуються історії міграції шотландців на континентальну Європу»⁸. Саме такою стала праця «Джерела, які стосуються шотландців у Польщі (1576–1798)»⁹.

Публікація книги супроводжувалася багатьма труднощами*, однак вона була надрукована 1915 р. у м. Единбург. У ній мовилося про спробу британських істориків класифікувати документи з польських архівів, які стосуються місцевої міграції шотландців. Варто зауважити, що перекладали документи з польської мови не автори монографії, а наймані спеціалісти (після початку Першої світової війни їх замінили волонтери)¹⁰.

Книга складається зі семи розділів, котрі охоплюють такі теми: королівські привілеї для шотландських купців; перелік шотландців, яким було надане громадянство Кракова; різноманітні витязи з документів, що мають відношення до шотландців; листування та документація; документи Шотландського братства в м. Любліні, його рахунки. Також у вступі запропоновано короткий виклад історії міграції шотландців до Речі Посполитої (зазначено, що основними напрямками їхньої діяльності були торгівля та військова справа¹¹).

Надзвичайно схематично подано причини еміграції: «Чомусь через бідність або любов до пригод, із тих чи тих причин, шотландці віддавна змушені виїжджати за кордон як торговці. ... У будь-якому разі ще в середині XV ст. шотландці зміцнилися в багатстві та процвітанні в ганзейському місті Данциг, з того часу їх було дуже багато в Польщі»¹². А чисельність шотландців «порахована» лише за свідченнями очевидців, наприклад, за листом англійця Чемберлена (Chamberlain) 1621 р.: «На території Польщі проживає приблизно 30 000 шотландців»¹³.

Серед документів можна знайти інформацію, яка стосується Руського воєводства. У витязі зі сесії Краківської ради за 29 березня 1651 р. ідеться про свідчення перед судом Річарда Гордона (Ridseard Gordan), шотландського купця, який мав довести оригінальність документів, які приніс для затвердження. Вказано, що у львівській ратуші 25 листопада 1650 р. він віддав «десяту частину всього його майна – податку, накладеного на купців англійського та шотландського походження»¹⁴.

⁸ Bajer P. P. Scots in the Polish-Lithuanian Commonwealth, 16th to 18th Centuries: The Formation and Disappearance of an Ethnic Group. Leiden: Brill, 2012. P. 12.

⁹ Steuart A. F., Baskerville B. C., Thomson J. M. Papers relating to the Scots in Poland 1576–1793. Edinburgh: T. and A. Constable for the Scottish History Society, 1915. 362 p.

* Серед причин того, що випуск книжки довелося відкласти майже на 10 років, вказували такі: погані погодні умови в Польщі, які не давали змоги працювати в архівах, а також некваліфіковані архівісти; втрата частини опрацьовуваних листів; зміна наукових зацікавлень головної авторки; проблема з пошуком перекладачів документів через початок Першої світової війни.

¹⁰ Steuart A. F., Baskerville B. C., Thomson J. M. Papers relating... P. 6.

¹¹ Ibid. P. 18.

¹² Ibid. P. 11.

¹³ Ibid. P. 18.

¹⁴ Ibid. P. 85.

У 1916 р. на «Джерела, які стосуються шотландців у Польщі (1576–1798)» було видано коротку рецензію¹⁵; обговорення¹⁶ деяких аспектів цієї монографії є в журналі «Notes and Queries»* за 1942 р.

У 1932 р. вийшла друком біографічна розвідка Джона Малькольма Буллоха (John Malcolm Bulloch) «Гордони Польщі»¹⁷. У ній на 40 сторінках коротко описана генеалогія шотландців Гордонів, які поріднилися з родами Чарторийських, Любомирських, Потоцьких, Радзивілів і Замойських¹⁸. Досліджувана робота цінна тим, що показує розвиток однієї високопоставленої шотландської сім'ї на території Польщі впродовж кількох століть.

Особливо цікаве життя лорда Генрі Гордона (Henry Gordon; 1635–1674/5), який проживав на території Польщі в 1650–1664 рр. Про зустріч із ним пише в щоденнику його однофамілець Патрик Гордон (Patrick Leopold Gordon of Auchleuchries; 1635–1699). Він згадує про те, що лорд Генрі брав участь у «кампанії поляків і кримських татар проти українських козаків та росіян, яка закінчилася катастрофічним розгромом останніх під Чудновом, місцем на Волині, в 1660 р.¹⁹». Генрі Гордону вдалося взяти в полон іншого шотландця – Томаса Мензиса (Thomas Menzies of Balgownie; 1565–1660), який воював на боці росіян. На той час це було звичною практикою серед шотландців – як і часта зміна сторони, за яку вони виступали у військових зіткненнях.

Після «вибуху» Другої світової війни починається період спаду зацікавлення британських науковців шотландською міграцією до Речі Посполитої, що тривав аж до 1990-х років. Досліджень, спрямованих на вивчення лише польсько-шотландських контактів, не було, однак цю тему згадували в розвідках, присвячених торгівлі та загальній шотландській еміграції. Чималий відсоток тогочасних праць – це роботи польських істориків, які після Другої світової війни емігрували до Великобританії.

У 1982 р. виходить праця Майкла Брандера (Michael Brander) «Шотландці-емігранти»²⁰, 1983 р. – дисертація Ізабель Гай (Isabel Guy) «Шотландська експортна торгівля, 1460–1599 рр.: за Казначейськими списками Шотландії»²¹, а в 1986 р. – збірник «Шотландія та Європа, 1200–1850»²². У 1990-х роках до такого типу ви-

¹⁵ Marshall A. [Review]. *The Scottish Historical Review*. 1916. Vol. 13. Nr 51. P. 292–294. [of the book]: Steuart A. F., Baskerville B. C., Thomson J. M. Papers relating to the Scots in Poland 1576–1793. Edinburgh: T. and A. Constable for the Scottish History Society, 1915. 362 p.

¹⁶ Harcourt-Bath W. Scots in Holland, Germany and Poland. *Notes and Queries*. 1942. Vol. 183. P. 268; E. F. M. Scots in Holland, Germany and Poland. *Notes and Queries*. 1942. Vol. 183. P. 76.

* Журнал заснований 1849 р. як щотижневий періодичний академічний, у якому вчені й зацікавлені аматори могли обмінюватися знаннями з фольклору, літератури й історії у форматі «запитання–відповідь».

¹⁷ Bulloch J. M. Gordons in Poland: «Marquises of Huntly», with a line in Saxony. Peterhead: Buchan Club, 1932. 38 p.

¹⁸ Ibid. P. 3.

¹⁹ Gordon P. Passages from the Diary of General Patrick Gordon of Auchleuchries: A. D. 1635 – A. D. 1699. Aberdeen: Spalding Club, 1859. P. 31.

²⁰ Brander M. The emigrant Scots. London: Constable, 1982. 199 p.

²¹ Guy I. The Scottish export trade, 1460–1599: from the Exchequer Rolls: Degree of MPhil / University of St Andrews. St Andrews, 1982. 311 p.

²² Smout T. S. Scotland and Europe 1200–1850 / ed. T. S. Smout. Edinburgh: John Donald, 1986. 206 p.

дань можна віднести розділ у книжці та статтю Крістофера Смаута (Christopher Smout) «Шотландська еміграція в XVII та XVIII ст.»²³ 1994 р. і «Культура міграції: шотландці як європейці 1500–1800»²⁴ 1995 р., а також «Торговельні мережі в ранньомодерному світі»²⁵ Санджай Субраманьяма (Sanjay Subrahmanyam) 1996 р.

Варто зауважити, що в цей час було видано англomовні праці деяких польських істориків (ця проблематика, зазначу, заслуговує окремої публікації). Серед них – «Шотландці в Старій Польщі»²⁶ Вацлава Борового (Wacław Borowy), «Англія та Польща в XVI та XVII ст. (політичні відносини)»²⁷ Юзефа Ясновського (Józef Jasnowski), «Шотландія і Польща: розділ забутої історії»²⁸ Станіслава Селіги (Stanisław Seliga), «Шотландські купці в Польщі 1550–1750»²⁹ Конрада Ожога (Conrad Ozog) та дослідження Анни Беганської (Anna Biegańska)³⁰.

Починаючи з 2000-х років, тематика польсько-шотландських відносин охопила більше британських наукових праць. Варто поділити їх на чотири групи: вузькоспеціалізовані книжки; розділи у збірниках; статті; історичні дослідження, де побіжно згадано про торгівлю чи військову справу шотландців на землях Речі Посполитої. До останніх можна віднести «Історію Шотландії»³¹ Розалінд Мітчисон (Rosalind Mitchison), «Шотландія: історія»³² Дженні Вормальд (Jenny Wormald) та дві збірки робіт багатьох авторів – «Військова історія Шотландії»³³ 2012 р. і «Шотландська діаспора»³⁴ 2013 р.

Розділи в наукових збірниках були присвячені політичній³⁵ історії та міграції шотландців. Чи не першою англomовною працею, де було описано переселення

²³ Smout T. C., Landsman N. S., Devine T. M. *Scottish Emigration in the Seventeenth and Eighteenth Centuries. Europeans on the Move: Studies on European Migration 1500–1800* / ed. N. Canny. Oxford: Clarendon Press, 1994. P. 76–113.

²⁴ Smout C. The Culture of Migration: Scots as Europeans 1500–1800. *History Workshop Journal*. 1995. Vol. 40. P. 108–117.

²⁵ Subrahmanyam S. *Merchant Networks in the Early Modern World, 1450–1800* / ed. S. Subrahmanyam. London: Routledge, 1996. 432 p.

²⁶ Borowy W. *Scots in Old Poland*. Edinburgh; London: Oliver and Boyd, 1941. P. 31.

²⁷ Jasnowski J. *England and Poland in the XVIth and XVIIth centuries (political relations)*. London; Oxford: Oxford University Press, 1948.

²⁸ Seliga S. *Scotland and Poland: A chapter of forgotten history*. Glasgow: L. Koczy, 1969. 41 p.

²⁹ Ozog C. *Scottish Merchants in Poland 1550–1750. Journal of the Sydney Society for Scottish History*. Sydney, 1995. Vol. 3. P. 53–75.

³⁰ Biegańska A. James Murray: A Scot in the making of the Polish Navy. *Scottish Slavonic Review*. Glasgow, 1984. Vol. 3. P. 1–9; Biegańska A. Scottish merchants and traders in seventeenth- and eighteenth century Warsaw. *Scottish Slavonic Review*. Glasgow, 1985. Vol. 5. P. 9–34; Biegańska A. The Learned Scots in Poland (From the Mid-Sixteenth to the Close of the Eighteenth Century). *Canadian Slavonic Papers/Revue Canadienne des Slavistes*. Oxfordshire, 2001. Vol. 43. Nr 1. P. 1–27.

³¹ Mitchison R. *A History of Scotland*. London-; New York: Routledge, 2002. 488 p.

³² Wormald J. *Scotland: A History* / ed. J. Wormald. New York: Oxford University Press, 2005. 402 p.

³³ Spiers E. M., Crang J. A., Strickland M. J. *A Military History of Scotland* / ed.: E. M. Spiers, J. A. Crang, M. J. Strickland. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2012. 922 p.

³⁴ Bueltmann T., Hinson A., Morton G. *The Scottish Diaspora*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2013. 272 p.

³⁵ Macinnes A. The hidden Commonwealth: Poland–Lithuania and scottish political discourse in the seventeenth century. *Citizenship and Identity in a Multinational Commonwealth Poland-Lithuania in Context, 1550–1772* / ed.: K. Friedrich, B. Pendzich. Leiden; Boston: Brill, 2008. Chapter 9. P. 233–260.

на землі Руського воєводства, стало дослідження польського історика Вальдемара Ковальського (Waldemar Kowalski) «Розташування урбанізованих шотландців у Польському королівстві впродовж XVI та XVII ст.»³⁶. Як зазначає автор, «ми можемо сказати небагато про львівську спільноту [шотландців – Х. Б.]³⁷».

Далі він вказує кількість шотландців, які проживали в менших містах Руського воєводства, і висновує: «Результати дослідження, на які я покликаюся, показали, що міські записи з головних торгових центрів, як-от Краків, Львів та Люблін, є перспективними джерелами. Ці записи були використані занадто мало в цій сфері дослідження»³⁸. Інформація продубльована у книжці цього ж автора «Велика імміграція шотландців до Кракова та Малопольщі, близько 1500–1660»³⁹. До неї додано відомості про багатьох шотландців із Руського воєводства, які торгували в інших польських містах.

Щодо наукових статей, то тут переважають узагальнення вже дослідженого матеріалу⁴⁰ й аналіз історіографії. З них виділю «“Незакінчена робота та пошкоджені матеріали”»: історики та шотландці в Польсько-Литовській співдружності (1569–1795)»⁴¹ Девіда Ворthingтона (David Worthington), де проаналізовано історіографію з питання міграції шотландців на польські землі з акцентом на польських і німецьких науковців. Хоча в самій статті Руське воєводство не згадане, однак вона дає доволі цікавий погляд на те, чому англомовних досліджень із зазначеної проблематики не так і багато (одна з головних причин – знання мов).

Останнє дослідження, яке розгляну, – це наразі найгрунтовніша англомовна праця «Шотландці в Польсько-Литовській співдружності, з XVI по XVIII ст.: формування та зникнення етнічної групи»⁴². Її автор за походженням поляк, який проживає в Австралії, – Пітер Пауль Баєр (Peter Paul Bajér). У монографії Руське воєводство (переважно йдеться про м. Львів і м. Броди) розглянуте з різноманітних ракурсів. Тут можна знайти інформацію про соціальний стан шотландців, кількість наданого міського громадянства, шотландські міста, з яких прибували емігранти, про окремих купців, які залишили по собі численну торгіву документацію.

Отже, на території Великої Британії дослідження міграції шотландців на землі Речі Посполитої розпочалося в кінці XIX ст. і доволі активно тривало до початку Другої світової війни. Однак наукових розвідок, які би стосувалися Руського воєводства – безпосередньо чи опосередковано, – за цей період написано доволі мало. Це можна пояснити тим, що тривалий час у науковців не було доступу до

³⁶ Kowalski W. The Placement of Urbanised Scots in the Polish Crown during the Sixteenth and Seventeenth Centuries. *Scottish communities abroad in the early modern period* / ed. A. Grosjean, S. Murdoch. Leiden; Boston: Brill, 2005. P. 53–104.

³⁷ Ibid. P. 61.

³⁸ Ibid. P. 63.

³⁹ Kowalski W. The Great Immigration Scots in Cracow and Little Poland, circa 1500–1660. Leiden; Boston: Brill, 2015. 316 p.

⁴⁰ Górnik D. The Scottish diaspora in the Polish-Lithuanian Commonwealth. *Language, Culture, Politics. International Journal*. Chelms, 2020. Issue 5. P. 169–182.

⁴¹ Worthington D. «Unfinished work and damaged materials»: historians and the Scots in the Commonwealth of Poland–Lithuania (1569–1795). *Minorities Historical Studies in Ethnicity, Migration and Diaspora*. Oxfordshire, 2016. Vol. 34. Issue 3. P. 276–296.

⁴² Bajér P. P. Scots in the Polish-Lithuanian Commonwealth, 16th to 18th Centuries: The Formation and Disappearance of an Ethnic Group. Leiden: Brill, 2012. 616 p.

матеріалів, які зберігаються в місцевих архівах, а також мовним бар'єром. Тому висновую, що подальше дослідження міграції шотландців на землі Руського воєводства – це надзвичайно перспективна тема для вивчення.

REFERENCES

Bajer, P. (2012). *Scots in the Polish-Lithuanian Commonwealth, 16th to 18th Centuries: The Formation and Disappearance of an Ethnic Group*. Leiden: Brill [in English].

Biegańska, A. (1984). James Murray: A Scot in the making of the Polish Navy. *Scottish Slavonic Review*, 3, 1–9 [in English].

Biegańska, A. (1985). Scottish merchants and traders in seventeenth- and eighteenth century Warsaw. *Scottish Slavonic Review*, 5, 19–34 [in English].

Biegańska, A. (2001). The Learned Scots in Poland (From the Mid-Sixteenth to the Close of the Eighteenth Century). *Canadian Slavonic Papers/Revue Canadienne des Slavistes*, 43, 1–27 [in English].

Borowy, W. (1941). *Scots in Old Poland*. Edinburgh-London: Oliver and Boyd [in English].

Brander, M. (1982). *The emigrant Scots*. London: Constable [in English].

Buelmann, T., Hinson, A., & Morton, G. (2013). *The Scottish Diaspora*. Edinburgh: Edinburgh University Press [in English].

Bulloch, J. (1932). *Gordons in Poland: «Marquises of Huntly», with a line in Saxony*. Peterhead: Buchan Club [in English].

E.F.M. (1942). Scots in Holland, Germany and Poland. *Notes and Queries*, 183 [in English].

Gordon, P. (1859). *Passages from the Diary of General Patrick Gordon of Auchleuchries: A.D. 1635 – A.D. 1699*. Aberdeen: Spalding Club [in English].

Górnik, D. (2020). The Scottish diaspora in the Polish-Lithuanian Commonwealth. *Language, Culture, Politics. International Journal*, 5, 169–182 [in English].

Guy, I. (1982). *The Scottish export trade, 1460–1599: from the Exchequer Rolls (Degree of MPhil)*. St Andrews [in English].

Hallen, C. (1886). Introduction. *Northern notes & queries*, I–II, 1 [in English].

Harcourt-Bath, W. (1942). Scots in Holland, Germany and Poland. *Notes and Queries*, 183 [in English].

Jasnowski, J. (1948). *England and Poland in the XVI-th and XVII-th centuries (political relations)*. London; Oxford: Oxford University Press [in English].

Kowalski, W. (2005). The Placement of Urbanised Scots in the Polish Crown during the Sixteenth and Seventeenth Centuries. In A. Grosjean, S. Murdoch (Eds.), *Scottish communities abroad in the early modern period* (pp. 53–104). Leiden; Boston: Brill [in English].

Kowalski, W. (2015). *The Great Immigration Scots in Cracow and Little Poland, circa 1500–1660*. Leiden; Boston: Brill [in English].

Macinnes, A. (2008). The hidden Commonwealth: Poland–Lithuania and scottish political discourse in the seventeenth century. In K. Friedrich., B. Pendzich (Eds.), *Citizenship and Identity in a Multinational Commonwealth Poland-Lithuania in Context, 1550–1772* (Ch. 9; pp. 233–260). Leiden; Boston: Brill [in English].

Marshall, A. (1916). [Review of the book: *Papers relating to the Scots in Poland 1576–1793* by A. F. Steuart, B. C. Baskerville, J. M. Thomson]. *The Scottish Historical Review*, 13 (51), 292–294 [in English].

Mitchison, R. (2002). *A History of Scotland* (3rd ed.). London; New York: Routledge [in English].

Ozog, C. (1995). Scottish Merchants in Poland 1550–1750. *Journal of the Sydney Society for Scottish History*, 3, 53–75 [in English].

Pomerano-Anglus. (1889). Scots in Poland. *Northern notes & queries*, 4 (14), 86–88 [in English].

Seliga, S. (1969). *Scotland and Poland: A chapter of forgotten history*. Glasgow: L. Koczy [in English].

Smout, C. (1995). The Culture of Migration: Scots as Europeans 1500–1800. *History Workshop Journal*, 40, 108–117 [in English].

Smout, T. (Ed.). (1986). *Scotland and Europe 1200–1850*. Edinburgh: John Donald [in English].

Smout, T. C., Landsman, N. S., & Devine, T. M. (1994). Scottish Emigration in the Seventeenth and Eighteenth Centuries. In N. Canny (Ed.), *Europeans on the Move: Studies on European Migration 1500–1800* (pp. 76–113). Oxford: Clarendon Press [in English].

Spiers, M., Crang, J., & Strickland, M. (2012). *A Military History of Scotland*. Edinburgh: Edinburgh University Press [in English].

Steuart, A., Baskerville, B., & Thomson, J. (1915). *Papers relating to the Scots in Poland 1576–1793*. Edinburgh: T. and A. Constable for the Scottish History Society [in English].

Subrahmanyam, S. (Ed.). (1996). *Merchant Networks in the Early Modern World, 1450–1800*. London: Routledge [in English].

Tomkowicz, S. (1899). przyczynek do historyi Szkotów w Krakowie i w Polsce [Contribution to the history of the Scots in Poland]. *Rocznik Krakowski*, 2, 151–174 [in Polish].

Wejnert, A. (1877) Prawa i swobody Szkotów w Polsce do końca XVIII wieku [Scots rights and freedoms in Poland until the end of the 18th century]. *Gazeta Polska*, 21, 20–30 [in Polish].

Wormald, J. (Ed.). (2005). *Scotland: A History*. New York: Oxford University Press [in English].

Worthington, D. (2016). «Unfinished work and damaged materials»: historians and the Scots in the Commonwealth of Poland–Lithuania (1569–1795). *Minorities Historical Studies in Ethnicity, Migration and Diaspora*, 34 (3), 276–296 [in English].

Khrystyna BAZIUK

PhD Student

I. Krypiakevych Institute of Ukrainian Studies of NAS of Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7625-4985>

e-mail: khrystynabaziuk@gmail.com

THE SCOTS IN THE RUTHENIAN VOIVODESHIP: AN ANALYSIS OF BRITISH HISTORIOGRAPHY

This article analyzes British historiography concerned with the emigration of the Scots into the Ruthenian Voivodeship territory during the 14–17th centuries as one of the paths of their migration into the lands of the Polish-Lithuanian Commonwealth. British and Polish researchers are the most thorough in investigating these processes. However, it would be fitting to examine them separately, as, for a long time, the research in both countries was conducted mostly independently.

It has been determined that several stages in the development of British historiography can be outlined. Historians in the United Kingdom first turned their attention to the massive nature of Scottish emigration as early as the late 19th century. Thus, the first stage is confined to 1889–1939 (from the publication year of the first scientific paper on the given subject, and until the beginning of World War II). Work conducted during this period mainly focused on the description of the Scottish and Polish sources.

The second stage begins after the end of World War II – when part of the Polish scholars emigrated to the United Kingdom and continued their research there – and ends in the late 1990s. This period is characterized by the publication of monographs dedicated to Scottish trade and emigration. It has been established that the lands of the Ruthenian Voivodeship did not constitute a separate subject for research among British scholars until the 21st century. Therefore, a third stage is singled out from the beginning of the 2000s to the present time. During this period, papers begin to point to the lack of scientific works dedicated to the Scottish migration into the Ruthenian Voivodeship among both British and Polish researchers.

It is summarized that British historiography is quite fragmentary when it comes to Scots migration into the Ruthenian Voivodeship and that this subject is dealt with only within the context of the greater emigration into the Polish-Lithuanian Commonwealth. The amount of writings on this subject has grown over the last two decades. Nevertheless, it still requires further research.

Keywords: Scottish emigration, Ruthenian Voivodeship, historiography, Polish-Lithuanian Commonwealth, Great Britain.